

Досліджуючи історію розвитку бухгалтерського обліку, необхідно пам'ятати і про інші науки, які так чи інакше пов'язані з обліком. Необхідно використовувати так званий корпоративний (селективний, об'єднуючий) підхід, суть якого полягає в тому, що знання, отримані з різних дисциплін, так чи інакше пов'язаних з бухгалтерським обліком, служать вихідним матеріалом, що може бути використано при побудові методологічних конструкцій обліку.

Література

1. *Бутинець Ф.Ф.* Історія бухгалтерського обліку: В 2 ч. — 2-ге вид. — Житомир: ПП «Рута», 2003. — 512 с.
2. *Соколов Я.В.* Бухгалтерский учет от истоков до наших дней. — М.: Аудит: ЮНИТИ, 1996. — 638 с.
3. *Остап'юк М. Я. та ін.* Історія бухгалтерського обліку. — К.: Знання, 2005. — 495 с.
4. *Бутинець Ф.Ф., Олійник О.В., Шигун М.М., Шулепова С.М.* Організація бухгалтерського обліку. — Житомир: ЖІСІТІ, 2001. — 455 с.
5. *Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л.* Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. — Житомир: ПП «Рута», 2003. — 512 с.
6. *Соколов Я.В.* История развития бухгалтерского учета. — М.: Финансы и статистика, 1985. — 367 с.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2010 р.

УДК 65.012

С.В. Калабухова, канд. екон. наук, доц., проф.
кафедри обліку в кредитних і бюджетних
установах та економічного аналізу,
Л.В. Чалюк, студентка
обліково-економічного факультету,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

АННОТАЦІЯ. В статтє проведен обзор действующих методик анализа движения денежных средств предприятий с помощью коэффициентов. Предложены новые подходы к унификации методики анализа движения денежных средств с учетом разработки стратегии антикризисного управления предприятиями.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: анализ, движение денежных средств, денежный поток.

ABSTRACT. In the article the review of operating methods of analysis of cash flow of enterprises by coefficients is conducted. The new going is offered near standardization of method analysis of cash flow taking into account development of strategy of anticrisis management enterprises.

KEY WORDS: analysis, cash flow, money stream

АНОТАЦІЯ. У статті здійснено огляд чинних методик аналізу руху грошових коштів підприємств за допомогою коефіцієнтів. Запропоновано нові підходи до уніфікації методики аналізу руху грошових коштів з урахуванням розробки стратегії антикризового управління підприємствами.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: аналіз, рух грошових коштів, грошовий потік

Функціонування підприємств у ринкових умовах передбачає безперервний рух грошових коштів. Вони є необхідними на етапах придбання товарів, виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, їх продажу і отримання виручки.

Використання в процесі управління господарськими суб'єктами достовірної та повної інформації про рух грошових коштів підвищує якість управлінських рішень, позитивно впливає на поточний і прогностичний фінансовий стан підприємств. Отже, значення та роль грошових коштів для діяльності підприємства зумовлюють потребу їх окремого дослідження, визначення стратегії і тактики управління формуванням та використанням грошових потоків у сучасних умовах господарювання.

Проблемою аналізу руху грошових коштів та грошових потоків займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: А. Батковський, М. Довгяло, В. Кириленко, О. Кириченко, Є. Мних, О. Лаврушин, В. Ляшенко, С.Л. Береза, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, Н.Г. Горицька, О.М. Губачова, Г.Г. Кірейцева, М.В. Кужельний, Н.М. Малюга, Л.В. Нападівська, В.О. Озеран, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, Б. Коласс, В.В. Палій, М.Х.Б. Перер, Е.С. Хендріксен, Г. Шілінглоу та ін. Огляд останніх наукових публікацій показав, що в сучасній науковій практиці відсутня єдина методика аналізу грошових потоків, що враховує стратегічні та оперативні аспекти діяльності підприємств.

Метою даної статті є надання пропозицій щодо уніфікації методики аналізу грошових потоків на підприємствах в умовах кризи. Це надасть змогу оптимізувати грошовий потік у контексті прийняття економічно обґрунтованих стратегічних управлінських рішень.

Розглянемо основні методичні підходи до аналізу руху грошових коштів, які існують у сучасній науковій літературі. Зокрема,

В.В. Ясишена для аналізу грошових потоків пропонує систему таких основних коефіцієнтів, яка включає:

1) коефіцієнт ліквідності грошових потоків, який у процесі аналізу може доповнюватися показниками абсолютної і поточної ліквідності;

2) коефіцієнт кореляції вхідного та вихідного грошових потоків, що характеризує синхронність позитивного і від'ємного грошових потоків у часі;

3) коефіцієнт якості чистого грошового потоку, що визначає якість грошового потоку за рахунок збільшення питомої ваги чистого прибутку, який отриманий від реалізації продукції і зниження її собівартості;

4) коефіцієнт достатності чистого грошового потоку, що визначає достатність акумульованого підприємством чистого грошового потоку з позицій його потреб;

5) середньоквадратичне відхилення грошових потоків і коефіцієнт варіації в досліджуваному періоді часу, що вказують на ступінь рівномірності формування грошових потоків підприємства;

6) коефіцієнт ефективності грошового потоку в досліджуваному періоді, що визначає результативність управлінських рішень щодо грошових потоків, їх вплив на стан фінансової рівноваги;

7) коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку, який показує частку грошових інвестицій спрямованих на заміну активів зростання виробництва [1].

Для аналізу грошових потоків підприємства С.І. Надточій пропонує використати групування коефіцієнтів на основі таких класифікаційних ознак:

- коефіцієнти ліквідності грошових потоків підприємства;
- коефіцієнти грошової місткості грошових потоків підприємства;
- коефіцієнти ефективності грошових потоків підприємства;
- коефіцієнти аналізу майбутніх грошових потоків;
- коефіцієнти маневреності грошових потоків підприємства [2].

У методиці, яка пропонується Л.О. Волощук та О.В. Скаленко, аналіз грошових потоків ґрунтується на основі таких коефіцієнтів:

1) коефіцієнт якості чистого грошового потоку;

2) коефіцієнт ліквідності грошових потоків;

3) коефіцієнт ефективності грошових потоків;

4) коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку від операційної діяльності [3].

І.Й. Плікус пропонує наступні коефіцієнти для повного уявлення про рух грошових потоків:

- 1) коефіцієнт достатності чистого грошового потоку;
- 2) коефіцієнт статистичної потужності, що характеризує здатність підприємства заробляти грошові кошти для покриття грошових видатків;
- 3) коефіцієнт надходження грошових коштів;
- 4) коефіцієнт витрат грошових коштів;
- 5) коефіцієнт покриття грошовими потоками фінансових зобов'язань [4].

За методикою Л.І. Шевчук пропонується виділяти вісім етапів проведення аналізу руху грошових коштів та грошових потоків, виокремлюючи такі коефіцієнти:

- 1) коефіцієнт варіації від'ємного грошового потоку, який визначає ступінь нерівномірності витрачання грошових коштів;
- 2) коефіцієнт рівномірності надходження грошових коштів, який характеризує ступінь рівномірності надходження грошових коштів;

3) коефіцієнт рівномірності витрачання грошових коштів, що вказує на ступінь рівномірності та ритмічності від'ємного грошового потоку;

- 4) коефіцієнт якості чистого грошового потоку;
- 5) коефіцієнт достатності грошових потоків від операційної діяльності;

6) коефіцієнт достатності грошових потоків, що дає узагальнюючу характеристику збалансованості грошових потоків;

7) коефіцієнт перспективної ліквідності грошового потоку — розраховується на основі прогнозного бюджету рух грошових коштів, тобто є показником оцінки перспективного стану грошових потоків;

8) коефіцієнт ефективності грошових потоків, що характеризує здатність грошового потоку генерувати саме фінансовий дохід [5].

Автор К.О. Баштова поєднує методики аналізу ефективності грошових потоків та аналізу джерел утворення грошових коштів. Зокрема, автор пропонує використовувати три коефіцієнти в аналізі грошових потоків:

- 1) коефіцієнт достатності чистого операційного прибутку підприємства;
- 2) коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку;
- 3) коефіцієнт ефективності грошового потоку [6].

Аналізуючи рух грошових коштів, В.П. Клочан та Н.І. Костаневич рекомендують оцінювати перспективу платоспроможності

і ступінь ризику укладання договорів, контрактів та угод підприємства, за такими коефіцієнтами:

- 1) коефіцієнт достатності чистого грошового потоку;
- 2) коефіцієнт ліквідності грошових потоків;
- 3) коефіцієнт грошової платоспроможності;
- 4) коефіцієнт розрахункової платоспроможності;
- 5) коефіцієнт ліквідної платоспроможності;
- 6) коефіцієнт критичної ліквідності [7].

Отже, огляд останніх наукових праць дозволяє виявити суттєві ознаки методичного забезпечення коефіцієнтного аналізу руху грошових коштів у ретроспективі, що домінує на сьогоднішній день на підприємствах. Узагальнено суттєві ознаки предмету аналізу руху грошових коштів наведено у табл. 1.

Таблиця 1

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ
ДО ПОНЯТТЯ ПРЕДМЕТУ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ**

Коефіцієнт для аналізу руху грошових коштів	Автор						
	Ясшена В.В.	Надточій С.І.	Волошук Л.О. та Скаленко О.В.	Плікус І.Й.	Шевчук Л.І.	Бангова К.О.	Ключач В.П. та Костаневич Н.І.
К ліквідності грошових потоків	+	+	+	+	+	+	+
К синхронності грошових потоків	+						
К якості чистого грошового потоку	+		+		+		
К достатності чистого грошового потоку	+			+	+	+	+
К рівномірності формування грошових потоків	+						
К ефективності грошового потоку	+	+	+		+	+	
К реінвестування чистого грошового потоку	+	+	+				
К рентабельності грошового потоку (грошової місткості)		+					
К маневреності грошових потоків		+					
К статистичної потужності грошового потоку				+			
К рівномірності надходження грошових коштів				+	+		
К рівномірності витрат грошових коштів				+	+		
К нерівномірності витрачання грошових коштів					+		
К збалансованості грошового потоку					+		

Як засвідчили проведені теоретичні дослідження, методика ретроспективного аналізу у вітчизняній економічній літературі по теперішній час зводиться до аналізу формування грошового потоку, тобто ілюстрації руху коштів у розрізі видів діяльності підприємства з виходом на кінцевий показник — зміну залишку коштів за звітний період. Ця методика покладена в основу складання звіту про рух грошових коштів, що на сьогодні регламентується П(С)БО №4, а форму і принципову схему складання звіту про рух коштів детально описано у зарубіжній і вітчизняній літературі.

При формулюванні задач стратегічного аналізу грошових потоків пропонується виходити з необхідності вирішення двох класів управлінських проблем: статичної проблеми забезпечення підприємств коштами та динамічної проблеми управління грошовими потоками підприємств. В умовах нестабільного макроекономічного оточення та внаслідок кризових процесів на вітчизняних підприємствах, коли не можна цілком покладатися на збереження тенденцій минулих періодів у майбутньому (зокрема, на дані звіту про рух грошових коштів), стратегічний аналіз грошових потоків найкоректніше здійснювати на основі імітаційного моделювання.

Суттєва важливість економічної категорії грошових коштів у функціонуванні підприємства в умовах кризи та потреба у вирішенні задач з управління коштами в реальному режимі часу зумовлюють необхідність виділення в окремий напрямок досліджень стратегічний аналіз грошових потоків з реалізацією розрахунку коефіцієнта диверсифікації вихідного грошового потоку.

Наприкінці варто підкреслити, що:

1) методика коефіцієнтного аналізу руху грошових коштів є достатньо гнучкою у порівнянні з методикою аналізу фінансових результатів і може використовуватися на будь-якому підприємстві у режимі реального часу;

2) детальний коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства дозволяє оперативно визначати їх достатність та адекватність, а також дозволяє в повній мірі уточнити результати аналізу фінансового стану і фінансових результатів підприємств та розробити стратегію антикризового управління;

3) при запровадженні стратегічного аналізу грошових потоків підприємств необхідно враховувати специфіку діяльності підприємства з метою надання більш точної інформації щодо урізноманітнення руху грошових коштів підприємства для прийняття будь-яких управлінських рішень;

4) значущість результатів коефіцієнтного аналізу грошових потоків підприємства набуває більш виразного характеру в умовах використання сучасних інформаційних технологій.

Література

1. Ясишена В.В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств // Економічний простір. — 2008. — №16. — С. 123—131.
2. Надточій С.І. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства в аспекті управління ними // Формування ринкових відносин в Україні. — 2006. — №7—8. — С. 8—12.
3. Волощук Л.О., Скаленко О.В. Удосконалення методичного забезпечення аналізу грошових потоків та інвестиційної діяльності промислового підприємства як складових оцінки його фінансового стану // Труды Одесского политехнического университета. — 2009. — №1—2. — С. 256—262.
4. Плікус І.Й. Аналіз грошових потоків автотранспортного підприємства // Регіональні перспективи. — 2002. — №5. — С. 54—58
5. Шевчук Л.І. Етапи аналізу грошових коштів і грошових потоків: [Електронний ресурс] // <http://www.lib.ua-ru.net/inode/33572.html>
6. Баїттова К.О. Аналіз грошових потоків підприємства та шляхи їх оптимізації: [Електронний ресурс] // www.tempus.novsu.ru/file.php
7. Клочан В.П., Костаневич Н.І. Аналіз грошових потоків сільськогосподарського підприємства // Економіка АПК. — 2007. — №9. — С. 56—60.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2011 р.

УДК 657

М.Г. Кірданов, канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри обліку підприємницької діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВПЛИВ НОРМ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ НА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

АННОТАЦИЯ. Рассматривается проблема влияния норм Налогового кодекса на методику бухгалтерского учета расходов и доходов и формирование финансового результата.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Налоговый кодекс, бухгалтерский учет, расходы, доходы, финансовый результат.

ABSTRACT. It is examined the problem of Tax code standards influence on the expenditure cost and revenue accounting methods and the problem of the financial result forming.